

1830. XVI. 145.

MAGAZYN

POWSZECHNY,

DZIENNIK UŻYTECZNYCH WIADOMOŚCI.

ROK SZOSTY.

POCZET NOWY.

3.

W WARSZAWIE,
NAKLADEM I DRUKIEM J. GLÜCKSBERGA,
KSIĘGARZA SZKÓŁ PUBLICZNYCH W KRÓLESTWIE POLSKIM.

1839.

SPRZEDAJE SIĘ:

W KSIĘGARNI SZKÓŁ PUBLICZNYCH, ULICA MIODOWA N. 482.

2

780438

ZA POZWOLENIEM CENZURY RZĄDOWEJ.

70.503

III
6-7 (1839-1840)

Biblioteka Jagiellońska

1002258813

W MAGAZYNIE POWSZECHNYM
Z ROKU 1839.

(* Gwiazdka oznacza artykuły z ryciną.)

Wstęp, 3.

ARCHITEKTURA, POMNIKI, RZEZBA.

Grób świętego Sebaldy w Norymburdze *, 329.
 Kościół francuzki w Berlinie *, 17.
 Kościół w Medyolanie *, 297.
 Kościół świętego Wawrzyńca w Norymburdze *, 377.
 Kościół świętej Magdaleny w Paryżu *, 401.
 Opactwo Melrose w Szkocyi *, 369.
 Pomnik Händla w opactwie Westminster'skim *, 65.
 Statua Józefa II w Wiedniu *, 184.
 Teatr wielki w Wiedniu *, 144.

ASTRONOMIJA.

Nowe postrzeżenia nad gwiazdami spadającymi, 295.
 Odległość gwiazd stałych, 67.
 Plamy na słońcu, 68.
 Podział pierścienia Saturnowego, 68.

BIOGRAFIJA.

Bartoszewicz Antoni, jezuita, 294.
 Davy Humphrey, 377.
 Delille, 385.
 Droz, 111.
 Głogowscy — wspomnienie historyczne przez Wincentego Hipolita Gawareckiego, 355.
 Händel *, 66.
 Ratarzyna Alexandryjska *, 249.
 Metastazy, 18.
 Oberlin *, 233 i 412.
 Paganini — rozbiór psychologiczny zjawiska znanego pod tém imieniem, 308 i 405.
 Teniers młodszy *, 9.
 Van Amburgh, 149 i 154.
 Van Dyck, 75.
 Weber *, 204.
 Wincenty z Pauli *, 137, 147 i 196.

FILOZOFIJA I PEDAGOGIJA.

Język marzeń, z Schuberta, przedkład Michała Brzostowskiego, 210 i 221.
 Język poezyi i objawienia, z Schuberta, przez tegoż, 227 i 235.
 O sposobie wykładania dzieciom prawd fundamentalnych w naukach, przez Józefa Zochowskiego, 282 i 290.

GEOGRAFIJA, ETNOGRAFIJA, OPISY MIAST, PODRÓŻE.

Alkazar w Segowii, 217.
 Angielskie osady, 39.
 Antyochija: Dom przytułku kotów, 102.

Athos góra, 25.
 Auzpurg (z ryciną na stali), 361.
 Babilon *, 257.
 Bajram *, 201.
 Balukhissar: jarmark, 78.
 Dorpat *, 225.
 Dreżno (z ryciną na stali), 193.
 Ellbogen: most (z ryciną na stali), 121.
 Ems: kąpiele (z ryciną na stali), 169.
 Florencyja *, 81.
 Habsburski zamek, 265.
 Heidelberg (z ryciną na stali), 97.
 Jeruzalem, wyjątek z pielgrzymki Geramba, trappisty *, 113 i 129.
 Kair: Brama zwycięstwa *, 281.
 Kanton *, 105.
 Karlsbad (z ryciną na stali), 289.
 Karlsruhe (z ryciną na stali), 385.
 Konstantyna, prowincya (z ryciną na stali), 4, 11 i 35.
 Kopalnie żywego srebra w Karnioli, 342.
 Ludność całego świata, 70.
 Madryt (z ryciną na stali), 32.
 Mariazzel: pielgrzymka do tego miejscy, 34.
 Marienbad (z ryciną na stali), 49.
 Meksykancie *, 89.
 Mieszkalne miejsce najwyższe na ziemi, 14.
 Mieszkańcy Nowej Hollandyi *, 129.
 Mieszkańcy okolic Hauensteinu *, 112.
 Moguncya (z ryciną na stali), 241.
 Monachium (z ryciną na stali), 409.
 Mosty wiszące w Ameryce *, 72.
 Nowosiołki, w lubelskiem: ogród hrabi Rastawieckiego, 110.
 Petersburg: zakłady naukowe w tej stolicy i jej okolicach, 298.
 Pobyt oficera niemieckiego w państwie i służbie Abdel-kadera, 317, 322, 330 i 338.
 Podróże Simpsona i Ruppela, 120.
 Rogożno: przez Winc. Hip. Gawareckiego, 411.
 Saragossa *, 153.
 Stuttgart (z ryciną na stali), 313.
 Szarlej, zamek w Kujawach nad Goplem: wiadomość przez Winc. Hip. Gawareckiego, 379.
 Sztokholm: wystawa narzeczonych, 7.
 Terracina (z ryciną na stali), 145.
 Treńczyński zamek *, 64.
 Turecka uroczystość *, 41.
 Tyrolski zamek (z ryciną na stali), 73.
 Vogelsang, pićwrsza twierdza Krzyżaków w Prussiech, przez W. H. Gawareckiego, 346.
 Washington: Nowy kapitol *, 14.
 Wenecya: Kościół N. Panny Maryi della Salute *, 39.
 Włoski karnawał, 8.

Wormacya (z ryciną na stali), 337.
 Wrocław *, 209.
 Wzmianka o podróżach do Abissynii, 192.
 Wzmianka statystyczna o miastach powiatowych gubernii Wileńskiej: Rownie, Wilkomierzu, Rossiciniach i Szawlach, 399.

HISTORIA, BADANIA I POWIEŚCI HISTORYCZNE.

Bitwa pod Crécy *, 177.
 Buddyzm, 225.
 Danina z głów wileczych w Anglii *, 161.
 Dzieje króla węgierskiego Beli II, zwanego Niewidomym *, 185.
 Hajducy, przez Razimierza Władysława Wojcieckiego, 58.
 Rogut, wyjątek z badań starożytności polskich i ruskich, przez tegoż, 165.
 Powódź wisłana, przez tegoż, 212.
 Przykłady siły nadzwyczajnej, przez tegoż, 89.
 Rybałt, obraz historyczny, przez tegoż, 122.
 Rys historyi, obyczajów i języka Cyganów, 170 i 182.
 Spinnerinn am Kreuz *, 255.
 Zwaliska klasztoru s. Florentyna w Liebenthal, na Szląsku *, 353.

HISTORIA NATURALNA.

Antylopa *, 359.
 Bekas i Siewka *, 375.
 Ciemiernik i Ciemierzycy *, 393.
 Czapla *, 334.
 Dorsz *, 285.
 Drętwa: obserwacye Szylinga, 203.
 Drętwiki elektryczne: godny uwagi sposób ich łowienia, 199.
 Erdredon czyli miękkopiór *, 348.
 Girafa *, 85.
 Herbata, 247.
 Rappary, 53.
 Roźień skalny *, 135.
 Krogulec *, 303.
 Krzywodziób *, 231.
 Niedźwiedź wyczożony *, 408.
 Nocne życie zwierząt w krajach między-zwrotnikowych, 38.
 O położeniu europejskim, przez prof. Eichwalda, 127 i 132.
 Pająki *, 273.
 Palma daktylowa *, 118 i 125.
 Pies pospolity *, 160.
 Piżmowiec kropkowany *, 23.
 Początek nazwiska merynosów, 223.
 Podobieństwo roślin ze zwierzętami, 20.
 Polowanie na dziką *, 96 i 407.
 Polowanie na lamparta *, 34.
 Polowanie na strusia, 6.
 Pstrąg *, 327.

Pszonicy pochodzenie, 247.
 Różnice i podobieństwa w naturze, przez Józefa Zochowskiego, 362.
 Skład skał nilowych, 327.
 Termitów budowę, 383.
 Tryton, 305.
 Walka bawołu z lwem, 47.
 Wanilia w Europie, 248.
 Zmierzchnica trupiagłówka, 311.
 Zwierzęcy początek terażniejszego piasku morskiego, 368.
 Żubr i Tur, przez Dr. Jarockiego, 218.

LITERATURA.

Dziennikarstwo w państwie Austriackim, 413.
 Dzienniki i gazety azjatyckie, 276.
 Guttentberg's Album, 85.
 Historyi Pruss Voigta, tom ósmy, 264.
 Kurs języka francuzkiego, przez Jazwińskiego, 280.
 Listy Maryi Stuart, 39.
 Maydell'a obrazy z historyi prowincji nadbaltyckich, 247.
 Narzecz polskie w XV i XVI wieku, przez Wacława Alexandra Maciejowskiego, 261 i 267.
 Nowa grammatyka powszechna A. Montemonta, 296.
 Nowe dzieła angielskie, 168, 184.
 — — francuzkie, 95, 164, 184.
 — — niemieckie, 85. i
 — — włoskie, 104, 104.

Piotr Leroux, 144.
 Początki fizyki, przez Andrzeja Radwańskiego, 157.
 Podróż Wsiewołodzkiego, 85.
 Poczycę Wiktora Hugo, przekład Brunona hr. Kicińskiego, 247.
 Prosekt na dzieło o fizyce Józefa Zochowskiego, 104.
 Przekład pism polskich na języki: czeski 39, niemiecki 39 i 157, rosyjski 32, 157 i 184.
 Słowiańszczyzna, 248, 264 i 272.
 Słownik Kochinchński, 302.
 Taryffa domów miasta Warszawy, przez Jana Glücksberga, 264.
 Towarzystwo przyjaciół literatury Łotewskiej, 144.
 Zbiór pamiętników do historyi rosyjskiej, wydany przez Towarzystwo historyi i starożytności w Moskwie, 239.
 Zbiór pamiętników historycznych, przez księcia Oboleńskiego, 175.
 Żywot Ratarzyni de Medicis, przez E. Alberi, 104.
 Żywoty świętych Pańskich, Męczenników i Ojców Kościoła, 224.

MALARSTWO.

Fajkarze, obraz Teniersa młodszego, 9.
 Oświadczyń na wyspie Helgoland, obraz Rudolfa Jordana, 57.
 Podróżnik, obraz Jana Botha, 321.
 Poranek, obraz Rycharda Wilsona, 345.

MORALNOŚĆ.

Przypowieści perskiej mądrości, 13.
 Triady druidzkie, 7.
 Zdania i myśli A. J., 280, 296.

ROZMAITOŚCI.

Dom i Don, 230.
 Jeszcze kilka słów o grobie Wirgiliusza, 81.
 Małpy golibrodami, 47.
 Nauka języków wschodnich w Rosyi, 18.
 Omnibusy angielskie i francuzkie, 240.
 Ontologiczny dowód Araba, 157.
 O stanie terażniejszym sztuki kucharskiej i gastronomii w Europie, 97, 115.
 Ostatnie wyrazy i myśli niektórych ludzi, 13.
 Skończenie świata, 47.
 Szczegółności charakteru kilku uczonych włoskich, 30.
 Szent Laszlo Penze, 13.
 Towarzystwo bawarskie rozszerzenia wiary katolickiej, 152.
 Towarzystwo wytepienia okrucieństw względem zwierząt, w Londynie, 84.
 Wiadomości rozmaite, 157, 168, 216, 224, 240.
 Zócer poeta, 223.
 Żyjące fortepiano, 103.

TECHNOLOGIJA, A WSZCZEGÓLNOŚCI GOSPODARSKA.

Brzozownik, 69.
 Drożdże sztuczne podług Westrumba, 303.
 Miód pitny, 223.
 Napój winny z cukru nierafinowanego, 246.
 Napój winny z cukru lub syropu krochmalowego, 246.
 O wyrabianiu alunu, z Hermbstäda, 55, 63, 70, 79, 82 i 100.
 Piwo berlińskie białe, 374.
 — burakowe, 238.
 — imbierowe, 238.
 — kartoflane, 231.
 — manhejmskie, 359.
 — perzowe, 238.
 — pszenne, 374.
 — z syropu słodowego, 382.
 Sposób robienia dobrego porteru, 359.
 Sposób robienia elu (ale) loadyńskiego, 374.
 Wino agrestowe, 224.
 — pierwiosnkowe, 70.
 — porzeczkowe, 103.
 — szampańskie sztuczne, 22.
 — węgierskie sztuczne, 103.

WYNAŁAZKI, ODKRYCIA.

Chromolitografija, 39.
 Cudo mechaniki: komoda składana wynalazku Millera, rodem z Wilna, 77.

Dagnerrotyp albo malowidła Daguerra, działaniem samego światła wykonane, 44.
 Działanie światła słonecznego na przywrócenie kolorów w starych malowidłach, 284.
 Nowa Hippokrena, 30.
 Nowy wynalazek lito-typograficzny, 296.
 O drganiu mostów wiszących i sposobie zapobieżenia temu, 215.
 Olbrzymia strzelba, 39.
 O powłokach i cementach ze smoły ziemnej czyli asfaltu, 212.
 Piecie papierowe, 306.
 Przemalowywanie obrazów olejnych, 62.
 Sztuka przedzenia nici jedwabnych i robienia perel z kamienia i żwiru, 245.
 Złoto malarzkie ochroną od szkodliwego działania ospy, 192.

ZJAWISKA I OSOBLIWOŚCI NATURY, POSTRZEŻENIA FIZYCZNE, METEOROLOGICZNE I FIZJOLOGICZNE.

Alchemija i kamień filozoficzny, 364, 370, 380 i 387.
 Ciekawe doświadczenia Hulma z ciałami dającymi światło fosforyczne w ciemności, 190.
 Elektryczna pani, 52.
 Elektryczność jest początkiem światła, ciepła i magnetyzmu zwierzęcego, przez Józefa Zochowskiego, 242.
 O biegu postępującym słońca, przez tegoż, 269.
 Odpowiedź Józefa Zochowskiego Panu NN. na uwagi nad artykułem: Elektryczność jest początkiem światła, ciepła i wszystkich wielkich fenomenów w naturze, 133 i 140.
 O wzroku podwójnym u Szkotów, 252, 389, 394 i 401.
 Postrzeżenie meteorologiczne w Szebrzeszynie, 347.
 Powątpiewanie o systemacie Newtona, zasadzonym na grawitacji powszechniej, przez Józefa Zochowskiego, 313.
 Reg-Ruwan, zjawisko akustyczne, 214.
 Różnica między powietrzem wilgotnym a suchym, 296.
 Skutki opium na koniach, 373.
 Temperatura morza, 70.
 Widmo, 105.
 Woda morska, 216.

Uwiedomienie o wydawaniu Magazynu Powszechnego na rok 1840, 391.

REDAKTOR LEON ROGALSKI.

Ryciny na stali wyobrażające ALKAZAR WSEGOVII i ZAMEK HABSBUERSKI, dołączone będą przy jednym z zeszytów Magazynu Powszechnego na rok 1840. Do niniejszego zaś Nru dołącza się rycina wyobrażająca PAŁAC KRÓLEWSKI W MONACHIUM.

UW I A D O M I E N I E

O DALSZÉM WYDAWANIU

MAGAZYNU POWSZECHNEGO.

Pismo **MAGAZYN POWSZECHNY**, zaczyna teraz rok siódmy swego istnienia. Przetrwalo różnego rodzaju współubieganie, i wychodzi ciągle. Oddawna było życzeniem wydawcy, ażeby obok artykułów zwyczajnych, krajowych, literackich lub naukowych, mieścić jeszcze w **MAGAZYNIE POWSZECHNYM** opisy pamiętnych miejsc, znaczniejszych gmachów i zakładów w krajach Słowiańskich, z dołączeniem stosownej ryciny; lecz spełnieniu tego zamiaru była na przeszkodzie umowa, jaka dotąd trwała względem dostarczania odlewów rycin z zagranicznym wydawcą.

Przekonał się także wydawca, iż opłata prenumeraty po **Zł. 18** w Warszawie i po **Zł. 24** na prowincyi przez pocztę, nie jest jeszcze dość przystępną dla wszystkich. Za umniejszeniem ceny przemówiło zdanie wielu, a wyraźnie upomniał się o to recenzent w Tygodniku Petersburgskim. Uprzątnieniu tej niedogodności, stawał na zawadzie dotychczasowy sposób wydawania i rozsyłania pocztą pojedynczych numerów.

Temi okolicznościami spowodowany wydawca **MAGAZYNU POWSZECHNEGO**, następujące zaprowadza zmiany i ulepszenia.

W osobnej rubryce pod tytułem: **Słowiańszczyzna**, mieścić się będą odtąd artykuły oryginalne lub tłómaczone, odnoszące się wyłącznie do krajów i rzeczy Słowiańskich.

Z wdzięcznością przyjmie Redakcyja, pisma z prowincyi nadsyłane, odnoszące się do rzeczy krajowych, a jeżeli autor artykułu dołączy jaki rysunek, wydawca chętnie łożyć będzie koszt na wyszytowanie. Podając sposobność do opisów sławniejszych w kraju miejsc, świątyń i gmachów, spodziewa się, że uczeni: **Wacław Alexander Maciejowski**, **Michał Baliński**, **Wincenty Hipolit Gawarecki**, **Kazimierz Władysław Wojcicki**, i inni, którzy dotąd artykuły o rzeczach Słowiańskich nadsyłali i dalszą pomoc przyrzekli, znajdą więcej naśladowców, którzy zechcą poświęcić wolne chwile na stosowne opisy, a w każdym Obwodzie znajdzie się zapewne Inżynier lub inna osoba, która zając się może zdejmowaniem rysunku, skoro autor opisu uprosi ją o wspólną pomoc w upowszechnieniu rzeczy krajowych.

MAGAZYN POWSZECHNY wychodzić będzie odtąd w poszytach miesięcznych od 3ch do 4ch arkuszy tekstu nowém piśmem obejmujących; zdobieć go będą jak w roku 1839 klisze i ryciny na stali wykonane.

P R E N U M E R A T A :

W Warszawie kwartalnie. **Zł. 3 gr. 15.**

Przez Urzędy i Stacye pocztowe kwartalnie . . . **Zł. 4 gr. 15.**

Warszawa dnia 12 Marca 1840 roku.

J. GLÜCKSBERG

Księgarz Szkół Publ. w Król. Pols.